

Reflexió a távoktatási bemutatómunkáról

Takács András (BR41PO) ötödéves földrajz-történelem tanárszakos hallgató vagyok. Jelen reflexióm az Ukrajna földrajza témához, a kiadott feladatsorhoz és a tanulók által elvégzett munkához kapcsolódik, amelyet 2020. április 29-én osztottam ki az osztály (8C) Google Classroom csoportjában, és ugyanott gyűjtöttem be május 2-án. Reagálok továbbá a tanított osztály hozzáállására, munkájuk általános minőségére, s végül saját tanári szerepemet helyezem górcső alá.

A tanított csoportról általánosságban elmondható, hogy igen magas színvonalon tanulták eddig is a földrajz tantárgyat, elit iskola nyolcadik osztályáról van szó (ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium). Jó képességű, megfelelő magatartású tanulók közössége. Sajnos egyenként nem sikerült velük személyesen megismerkednem. A kontaktórákon azt tapasztaltam, hogy aktívan vesznek részt a munkában, többségük érdeklődik a tantárgy iránt.

Ukrajna földrajza a tanulási-tanítási folyamatba, mint európai ország került sorra, Kelet-Európa országai között. Eredeti terveink szerint Kelet-Európa általános jellemzése után következett volna Ukrajna, azonban a távoktatás nehézségei, sajátosságai okán a meghatározott ütemtervtől eltérően előbb, a bemutatómunka fix pozícióját szem előtt tartva került terítékre. Így a tanítási folyamatban szorosan kapcsolódó előzmény nem volt, Dél-Európa országaival foglalkoztunk. A követő tartalmak viszont annál inkább kapcsolódnak, hiszen Ukrajna, Kelet-Európa és Oroszország kapcsolatrendszerét nagyon izgalmas, térben és időben változatos halmazelméleti fogalmakkal lehet jellemezni. (Közép-Európához tartozni fog egy Redmenta feladatlap is, amelyben a diákok ellenőrizhetik elsajátított ismereteik mélységét.)

Az ország földrajzára alapesetben nagyságrendileg fél tanóra jutna, a tankönyv például Szlovákiával együtt tanítva javasolja, viszont az iskola földrajzoktatásában szerencsés 2+2+2+2 heti óraszámmal jut idő részletesebben is megismerkedni Ukrajnával. Jómagam fontosnak tartom a szomszédos országok alaposabb ismeretét, ezért is választottam ezt a bemutató foglalkozás témájának. A távoktatási modul új ismereteket feldolgozó óra.

A feladatok sorrendjének, azok módszertanának háttereként a rész-egész összefüggést választottam. Alapvető célom az volt, hogy legyen egy elsődleges áttekintés, ami elárulja nagy

vonalakban, miről is lesz szó. Ezt követően pedig kirakó-szerűen kisebb puzzle-darabkákból rakjanak össze a tanulók egy képet, végül pedig az addig megszerzett tudást egy holisztikus látásmódot igénylő feladattal összegezzék, mélyítsék el a tudásukat.

0. A tankönyvi szöveg elolvasása: Az első pillantást testesíti meg ez a feladat. A tankönyvi szöveg kulcsfontosságú információkat közöl a tanulókkal, egyfajta első benyomást alakít ki bennük. Némely előismeretet szerezhettek ezáltal Ukrajnáról, könnyebbé válhatott a további feladatok megoldása.

1. Topográfia és kapcsolódó kérdések: A térben való elhelyezés a földrajz tantárgy legtipikusabb sajátossága, ezt nem hagyhatom el egyetlen témánál sem, ahol topográfiai nevek kerülnek elő. Az előzetes információk így már kibővülnek térképi megjelenéssel. A satírozós feladatrész a domborzat áttekintését „kényszerítette ki”, míg egy másik kérdéssel a szakpárom kapcsolódó ismeretanyagát kívántam előhívni.

2. Számolós feladat: A földrajz és a matematika útjai néha összeérnek, én szeretem a számolgatós feladatokat, és szívesen adok ki diákoknak is. Amellett, hogy további kompetenciát is fejleszthetünk vele, jól érzékelhető nagyságrendeket, arányokat fejleszthetünk ki, amelyek szemléletesebbé teszik a tanítást. Szándékosan eltérő mértékegységeket adtam meg, hogy a mértékegységváltást is lehessen gyakorolni. A kultúrnövények felsorolásának ismétlés jelleget szántam.

3. Táblázat: A táblázatban szereplő városokat igyekeztem úgy kiválasztani, hogy minél változatosabbak legyenek természetföldrajzi, etnikai, gazdaságföldrajzi szempontból, hogy így Ukrajna minél több arca ismeretessé váljon a tanulók számára. A mellékelt fotósegédletbe segítségeket rejtettem, továbbá igyekeztem olyan képeket választani, amelyek irányítják a diákok feladatmegoldását.

4. Mondatalkotás: A megadott felhasználandó szavak olyan tartalmi kulcsfogalmak, amelyeknek segítségével Ukrajna életének néhány szegmense lefedhető. A holisztikus szemlélet kialakításában fontos szerepet tudnak játszani a hasonló feladatok. Nem elegendő véletlenszerű mondatokat alkotni. Oda kell figyelni arra, hogy azok tartalmilag-logikailag jól felépítettek legyenek, s gyakorolni lehessen a lineáris kohézióképzést.

A tanulók nagy magabiztossággal, színvonalas munkát végeztek, ahogy ezt tőlük megszokhattam. 32 tanulóból 30 elkészítette a feladatot. Típushibaként jelent meg a gazdasági jellemzők felsorolásánál (táblázat), hogy az osztály jelentős hányada megragadt a mezőgazdaságnál, véleményem szerint

felületes értelmezés, vagy pusztán elolvasás állhat a háttérben. A típushibát mindkét értékelési lépcsőfokon jeleztem. A határidő távoktatási modulhoz képest rövid volt, ezért külön dicséret érdemli a kis közösség munkához való hozzáállását. Minden tanárnak hasonló morállal rendelkező tanítványokat kívánok!

Az előre meghatározott kétlépcsős fejlesztő értékeléshez tartottam magam, a diákok egyénenként és kollektíven is kaptak visszajelzést. Százalékos vagy pontszámos abszolút értékelést ezúttal egyáltalán nem alkalmaztam, szövegesen dicsértem és jelöltem ki a fejlesztendő területeket, nagyobb gondosságot igénylő feladatokat. Tételes felsorolás helyett mondatokban értékeltem, így éreztem helyénvalónak és személyesnek. A személyesség az ilyen értékelés egyik legnagyobb előnye. Megszólítással kezdtem, majd a dicsérendő – javítandó - dicsérendő sémával haladtam. Ahol nem volt javítanivaló, bevallom, ott volt a legnehezebb az értékelés, nem szerettem volna túlzásokba esni. Néhány helyre emotikonokat is beszúrtam (csak pozitív jelzésértékűt), remélve, ösztönző erőként hat a továbbiakban.

A második lépcsőfokban (kollektív értékelés) üzenőfalra posztban fogalmaztam meg a dicséretemet és a típusosan megjelenő hibát, javítással együtt. A feladatsorra tartalmi-minőségi szempontból a tanulóktól nem érkezett visszajelzés, pedig buzdítottam őket pozitív és negatív kritikára egyaránt.

Az értékelési formát sikeresnek éreztem, az egyik tanulótól a következő visszajelzést kaptam: *„Tisztelt Tanár Úr! Köszönöm szépen, nagyon jól esik a pozitív kritika :D”* Ez a válasz is jól példázza, milyen sokat tud jelenteni a diákoknak néhány jó szó (annak ellenére is, hogy volt az értékelésben javítandó is). Hasonló visszajelzésre ilyen árnyaltan sokszor nincs türelmünk, én sem használom mindig, viszont érdemes rászánni az időt és energiát.

A távoktatási modult eredményesnek érzem, a gyermekekkel közösen sikerült a kitűzött célt megvalósítanunk, hiszem, hogy valamennyi tanuló képes arra, hogy Ukrajnát nem pusztán leírva jellemezze, hanem ok-okozati összefüggésekre is rávilágítson. Elvárásaimon felül teljesített az osztály, a szerintem legnehezebb táblázatos feladatot is (a segédlettel kiegészítve) nagyon jól oldották meg.

A saját, tanulási-tanítási mozzanatban betöltött szerepemet belülről megítélni nehéz, annyit érzek, hogy ha én lennék nyolcadikos, a feladatok egyértelműsége nem okozott volna problémát, hasznosnak találtam volna a fotósegédletet, továbbá értékeltem volna a személyre szabott értékelést. Természetesen merült fel tanulói kérdés, amit sikerült két perces reakcióidővel

megválaszolnom: ez szerencsés egybeesés, de tanulásnak megfogalmazható belőle, hogy nem zárkoztam el az interakciótól, szívesen álltam a diákok rendelkezésére. Mivel jelen voltam, amikor kellett, és hatékonyan tudtam segíteni, továbbá lelkiismeretesen, a tőlem telhető legteljesebb mértékben végeztem el tanári feladataimat, megfelelőnek értékelem a tanári/facilitátori szerepemet. A jövőre vonatkozóan tanulásként a bővebb időkeret használatát mindenképp „elteszem”.